

BALÁZS ÁDÁM

NÉPSTADION, BERNABÉU, STADE DE FRANCE, LIA MANOLIU

EGY DIPLOMATA FOCIDRUKKER EMLÉKEIBŐL

A Nobel-díjas Albert Camus írja egy levelében: „Ami keveset az erkölcsről tudok, a színházban és a focipályán tanultam...”

A színház és a foci...

A romániai magyar kisebbség két, szakmájában a román többség által is talán legelismertebb személyisége egy színházi ember és egy labdarúgó edző: Tompa Gábor és Jenei Imre. Jenei pályája kész regény. Föl is merült, hogy játékfilm készül róla. (Korábbi felesége színésznő volt.) Első bukaresti külszolgálatom idején, a kilencvenes években hol a magyar, hol a román labdarúgó-válogatottak volt az edzője, majd a román Sport- és Ifjúsági Minisztérium államtitkára. Amikor meglátogattam bukaresti lakásán, a taxisofőr – miután megtudta, hogy hová visz – nem fogadta el a viteldíjat. Később Jenei „ajánlásával” a konstancai Sport Hotelben töltöttem pár napot: leírhatatlan tisztelettel és szeretettel fogadtak. Népszerűségének oka (szerénysége mellett), hogy 1986-ban a Steaua Bukarest – az ő edzői irányításával – Bajnokok Európa Kupáját (a Bajnokok Ligájának elődje) nyert. Annak a Romániának, amelynek – a Ceaușescu-rendszer legsötétebb éveiben – a foci jelenthette talán a legfelhőtlenebb örömet.

A kilencvenes években minden szerdán megtartott, felejthetetlen bukaresti magyar nagykövetség – RMDSZ „barátságos” meccsre is ő (Jenei) szerezte nekünk a tornatermet, a mostani Lia Manoliu Nemzeti Sportaréna közelében. Az RMDSZ csapatának állandó tagja volt Frunda György, Seres Dénes, Niculescu Tóni, Tamás Sándor, Ráduly Robi, Szilágyi Zsolt. Akkor még egy csapatban játszottak...

Amikor Habsburg Ottót arról faggatták, hogy kinek szurkol az osztrák-magyarokon, visszakérdezett: „Kivel játszunk?”

Nálam ez úgy „fordítható le”, hogy amennyiben nem a magyar csapat játszik, akkor a románoknak drukkolok. Így volt ez nemrégiben, a nagyszerű Steaua kupameccsiken, az Ajax, majd a Chelsea ellen is, ott szorongtam a teltházaz lelátón, 55 ezer néző között.

Remélem, hogy belátható időn belül nekünk is lesz (Budapesten) olyan gyönyörű új stadionunk, mint a románoknak a bukaresti Lia Manoliu Nemzeti Sportaréna. Az ünnepélyes megnyitón (román-francia vb-selejtező volt) rekedtre kiabáltam magamat.

Lia Manoliu diszkoszvető olimpiai bajnok volt, a magasugró Balázs Jolán sporttársa. Gyermekkoromban (Budapesten) büszke voltam, amikor Balázs Jolán magasugró világbajnok lett, noha csak névrokonom volt. Romániát képviselte természetesen, de egy kicsit magyar sikernek is éreztem a teljesítményét. Legkisebb fiam a bukaresti Francia Líceumban érettségizett: tornaóráik a „Balázs Jolán Stadion”-ban voltak. Vagyis már életében stadiont neveztek el róla: jelenleg is a Román Atlétikai Szövetség tiszteletbeli elnöke.

A bukaresti stadionavató vb-selejtező (román–francia) előtt az UEFA nevében Michel Platini külön köszöntött két legendát, Hagit és Bölönit.

Európai uniós csatlakozásunk idején (2004-ben) a párizsi magyar nagykövetség sajtóattaséja voltam. Bölöni „Laci”, a százszoros román válogatott (fellesége színésznő!), akkoriban a Rennes edzője volt. Erdős André nagykövetemnek javasoltam: rennes-i látogatásakor, a polgármesteri fogadásra ne csak az üzletembereket hívja meg, hanem Bretagne egyik legnépszerűbb emberét, azt a Bölönit is, aki a francia bajnokságban a nemzetközi kupaszereplést érő harmadik helyre hozta föl a bretonokat. Így is történt. A tőle kapott VIP-jegygyel láttam aztán a Stade de France-ban a bajnokság akkori utolsó meccsét, a Paris Saint Germain – Rennes találkozót.

Marosvásárhelyen talán akkor lehetne újra magyar polgármester, ha Bölöni hazatérne szülővárosába és indulna a választásokon. Rá valószínűleg románok is jelentős számban szavaznának.

Párizsi sajtóattaséként egy előkelő tizenötödik kerületi házban laktam, ahol portugál volt a házfelügyelő, a „concierge”. Tudnivaló, hogy a házmesterség az ilyen párizsi házakban anyagilag és erkölcsileg is megbecsült, bizalmi állás. Négyesztendős külszolgálatom alatt csak egyszer fordult elő, hogy nem én szólítottam meg őt valamilyen kéréssel, hanem fordítva. 2004-et írtunk. Becsöngetett, hogy mivel magyar vagyok, javasolja: nézzem meg kedvenc csapata, a Benfica soros bajnoki meccsét, ahol a pályán elhunyt népszerű játékosukról, Fehér Miklósról emlékeznek meg. Hihetetlen, már-már szurreális élmény volt, a nézőtéren több tízezer portugál srác egy „Miklós forever” feliratú molinót feszített ki, miközben valamennyien (!) hangosan zokogtak... A párizsi portugál házmester ezt természetesnek tartotta, mert a magyar labdarúgó tehetséges volt és szerény, igazi példakép. „Miklós forever...”

Amikor zarándokutat tettem a Szentföldön, a tel-avivi magyar nagykövetségen dolgozó kollégám (Jungbert Béla) egyik nap európai uniós segílyt vitt a Gázai övezetbe. Elkísértem. Szegénység, szamaras kordék, por, romos házak. „Honnan jöttél?” – szólított meg egy mezítlábos palesztin kölyök. „From Hungary” – feleltem. „Puskás, Puskás!” – reagált csillogó szemekkel... Egy szegény arab kisgyermek, a világtól elzárt Gázai övezetben.

A rendszerváltáskor lettem diplomata, addig egy kulturális hetilapnál dolgoztam. 1986-ban Madridban interjút készítettem Östreicher Emillel, Puskás Öcsi barátjával (együtt disszidáltak), aki korábban a Real Madrid és az

Elche technikai vezetője, majd később a Mészöly Kálmán vezette magyar labdarúgó-válogatott menedzsere volt. A Bernabéu Stadion melletti kis étteremben találkoztunk, ahol „Puskás”-t ettünk. A spanyolok – ott és akkor – így hívták a ház specialitását, a sült kolbászt...

Kamaszkorom kettős rangadói és a magyar válogatott meccsei: felejthetetlen emlékek, a múlt század hatvanas éveiből. Édesapám vitt ki a Népstadionba: Balázs Samu, a Nemzeti Színház Kossuth-díjas színművésze. A színház és a foci...

Hol Sándor Csikartól, az MTK híres jobbszélsőjétől (Sándor-szög!) kaptuk a tiszteletjegyeket, hol a művésztárs Salamon Bélától, a legendás MTK-drukkertől. Ma is fejből tudom a válogatott akkori névsorát: Grosics, Mátrai, Mészöly, Sárosi, Solymosi, Sipos, Sándor, Göröcs, Albert, Tichy, Fenyvesi.

Zsolt István, a világ egyik legelismertebb játékvezetője édesapám jó barátja volt. Civilben a Nemzeti Színház nagytekintélyű ügyelője. Ma is őrzöm azt a bírói sípot, melyet gyermekkoromban Zsolt Istvántól kaptam. Nagy dolog volt az akkoriban! „Made in England” – a Vasfüggöny másik oldaláról.

2010-ben Kolozsvárt rendezték meg az úgynevezett „Rektori konferenciát”, azaz a Kárpát-medencei magyar rektorok találkozóját. A bukaresti magyar nagykövetség képviselőjében a banketten a Babeş–Bolyai Egyetem rektora, Andrei Marga mellett ültem. Éppen zajlott a labdarúgó-világbajnokság. A vacsora vége felé elnézést kért, haza kell mennie, mert még nem írta meg cikkét az aktuális meccsről, a helyi napilapba. Azt hittem, tréfál, de azért reggel megvettem az *Adevărul de Clujt*. Tényleg benne volt a rektor írása, lélektanilag szempontból analizálta a meccset.

Nem tudom, született-e komoly pszichológiai elemzés a futballszurkolás lélektanáról. Arról a semmi mással össze nem vethető érzésről, amikor csaknem 100 ezer emberrel együtt szurkolsz egy csapatnak. Lehetetlen semlegesnek maradni. A legzárkózottabb ember is hajlamos elveszíteni az önkontrollt, felugrik, és szinte önfeledten kiabál.

A színész és a focista is a közönségnek játszik. Ezért is „abszurd dráma” egy olyan zárt kapus mérkőzés, amilyen 2013-ban a magyar-román volt. Olyasmi, mint egy színházi előadás – közönség nélkül. Értelmetlen.

Miután ezt leírtam, olvasom a magyar miniszterelnök nyilatkozatát: színházat nem a színészeknek, stadiont nem a focistáknak építenek, hanem a nézőknek.

Hajrá magyarok!